

Čís. 7247.

Zákon ze dne 10. prosince 1918, čís. 64 sb. z. a n. o mimořádných přechodních ustanoveních na Slovensku.

»Prozatímní ponechání v úřadě« ve smyslu § 2 neznamená, že československý stát vstoupil ve služební poměr mezi bývalým uherským státem a úředníkem. Úředník má nárok jen na požitky za dobu, po kterou trvalo prozatímní ponechání, nikoliv i za dobu, kdy byl již z úřadu odstraněn.

Nezáleží na tom, proč zaměstnanec nesložil slib Československé republiky, nýbrž s hlediska § 2 zák. stačí, že ho nesložil.

Předpisu § 863 obč. zák. o konkludentním prohlášení vůle nelze použiti ohledně úkonů úředních.

Pokud nelze vzhledem k doslovu výnosu nadřízeného úřadu míti za to, že československý stát vstoupil ve služební smlouvu zaměstnance se státem uherským.

(Rozh. ze dne 16. srpna 1927, Rv I 1749/26.)

Žalobkyně byla ustanovena u bývalého uherského poštovního úřadu v F. na Slovensku bývalou uherskou poštovní správou smluvně poštmištrovou podle smlouvy ze dne 16. října 1909. Služební tento poměr byl podle smlouvy vypověditelný oboustranně půlroční výpovědí. Dne 12. července 1919 převzal poštovní úřad v F. do československé poštovní správy pošt mistr J., který téhož dne žalobkyni sprostil ze služby u poštovního úřadu v F. a udělil jí dovolenou až do rozhodnutí ředitelství pošt a telegrafů v Košicích. Ředitelství pošt a telegrafů v Košicích výměrem ze dne 19. března 1925 dalo žalobkyni šestiměsíční výpověď. Žalobkyně nesložila slib věrnosti Československé republice. Žalobní nárok na zaplacení služebních požitků za dobu od července 1919 do března 1925 neuznal procesní soud první stolice důvodem po právu. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

§ 2 zákona ze dne 10. prosince 1918, čís. 64 sb. z. a n. ustanovil, že se státní úředníci a zaměstnanci bývalého království Uherského prozatímně ponechají ve svých úřadech s dosavadními požitky, jestliže: a) složí slib poslušnosti Čsl. republice, a b) uzná-li zmocněnec vlády, že i jinak jsou se své úkoly. Toto »prozatímní ponechání« v úřadě ještě naprosto neznamenalo převzetí definitivní, které teprve by mělo význam, že čsl. stát vstoupil v služební poměr mezi bývalým státem uherským a úředníkem, ať již poměr ten byl pragmatikální nebo pouze smluvní, a to by se bylo státi musilo, by byl odůvodněn žalobní nárok, který i dovolání zakládá právě na to, že čsl. stát vstoupil v služební smlouvu žalobkyně a bývalým státem uherským, a tedy na to, že žalobkyni přísluší služební požitky, i když jí stát svými orgány činnou

službu znemožnil. To obě strany i obě nižší stolice přehlízejí, ale je to rozhodné, neboť, i kdyby se dokázalo, že ono ustanovení splněno a žalobkyně byla »prozatímně ponechána« ve službě, měla by nárok jen na požitky za dobu, po kterou toto prozatímní ponechání trvalo, nikoli však za dobu, kdy byla z úřadu již odstraněna, a to je právě doba, na kterou žaloba zní, t. j. od července 1919, kdy ji J. z úřadu odstranil, až do konce prvního čtvrtletí r. 1925. Již tím jest doložena bezdůvodnost nároku žalobního, ale ve skutečnosti ani podmínky tohoto prozatímního ponechání v úřadě nikdy nenastaly, a tak není žalobní nárok odůvodněn ani, kdyby se takové prozatímní ponechání ve službě pokládalo za vstup do služební smlouvy se strany čsl. státu. Neboť co se týče podmínky a), žalobkyně sama uznává, že slibu poslušnosti nesložila a jen jest mezi ní a druhou stranou jakož i nižšími stolicemi spor o to, zda k tomu byla vyzvána a vyhověti odepřela. Nižší stolice přijímají na základě výpovědi J-ovy za prokázáno, že J. jí prohlášení o slibu věrnosti předložil, ona však podpis odepřela, prohlásivši, že se nepotřebuje učit slovensky, kdežto žalobkyně tvrdí, že jí takové prohlášení předloženo nebylo, nýbrž právě naopak prohlášení, že se vzdává všech práv a nároků proti čsl. státu, a vedla o tom důkaz svědkyni L-ovou, která jí, ježto neuměla slovensky, prohlášení to přeložila, ale nižší stolice důkaz tento nepřipustily, což odvolací soud ospravedlňuje tím, že prý svědkyně má potvrditi něco negativního, kdežto svědek J. potvrdil skutečnost kladnou a výpověď jeho nevzbuzuje pochybností, takže by prý výpovědi L-ové vyvrácena býti nemohla. To je ovšem důvod nesprávný, neboť, dokud soud svědkyni neslyšel, nemůže hodnověrnost její výpovědi posuzovati. Ale co více, přehlíží odvolací soud, že J. sám ve své vlastnoruční úřední zprávě k ředitelství pošt a telegrafů ze dne 19. února 1926 praví, že, když žalobkyně řekla, že se slovensky učit nebude, že v místě jsou Maďaři, považoval za povinnost svou »v zájmu služby slib od ní nebrati,« takže rozhodně mohl konečný výsledek důkazu, kdyby svědkyně L-ová byla slyšena, vypadnouti jinak. Ale důkazu L-ovou nebylo třeba z jiného důvodu, z kterého ovšem i výslech J-ův byl bezpředmětný, z důvodu totiž, že v tomto sporu záleží jen na tom, že žalující slib věrnosti nesložila, a ne na tom, proč jej nesložila, z jakého důvodu tak neučinila, zda proto, že nechtěla, ač to od ní žádáno bylo, anebo naopak nemohla, ježto J. jej od ní nežádal, neb přijmouti nechtěl, ač ona byla by bývala k němu ochotna. Neboť i když se zaujme stanovisko, že předpis zřizoval zaměstnanci právní nárok na prozatímní ponechání v úřadě a tedy nárok na přijetí jeho slibu věrnosti se strany příslušného orgánu státního, ponechání ve službě mělo za podmínku, by slib byl složen, a, bylo-li zaměstnanci složení jeho neprávem znemožněno, vyplýval by z toho pro něho nejvýše nárok na náhradu škody pro nezákonný výkon veřejné moci, jak o něm mluví § 92 úst. list., nikoli však nárok na placení služebních požitků. Ovšem tím není nikterak řečeno, že v souzeném případě podmínky takového nároku na náhradu škody jsou, nýbrž jest o něm řeč jen proto, by postaven byl v protivu k vymáhanému nároku na služební požitky a tím ráz a důvod vzniku tohoto nároku byl právnicky objasněn. Naopak k zamezení nedorozumění sluší odkázati na tu-

těž zprávu J-ovu na ředitelství a k četnictvu, jež obě líčí žalobkyni jako osobnost politického smýšlení proti čsl. státu zaujatého a tudíž nespoehlivou, a ve zprávě ředitelství pošt a telegrafů v Košicích ze dne 27. listopadu 1924 se praví, že politické úřady její převzetí nedoporučují. Nebylo tu však ani podmínky b), neboť zmocněnec vlády neuznal, že žalobkyně je se své úkoly. Za zmocněnce vlády sluší tu jistotně pokládati J-a, jenž byl nadřízenými úřady vyslán, by poštovní úřad v F., kde sloužila, převzal, a tu dle zjištění nižších stolic žalobkyně mu prohlásila, že se nepotřebuje učit slovensky, ba dle vlastního ještě v dovolání opakovaného doznání slovensky neuměla, takže jí slovenskou listinu musila L-ová překládati. Zjistil-li tedy odvolací soud na základě výpovědi J-ovy, že J. měl poučení od ředitelství v Košicích, by zaměstnance neovládající slovenský jazyk sprostil z úřadu, a že dle poučení toho žalobkyni, když prohlásila, že se nepotřebuje učit slovensky, jakož i že nesloužila v čsl. službách a že z nich tedy vystupovati nemusí, z úřadu sprostil, je zřejmo, že uznal, že není se své úkoly. Nebyla tedy žalobkyně v úřadě ani prozatím ponechána. Nesmí se při tom odvolávati na úřední výroky, které čsl. úřady neb orgány učinily nejsouce v nejasných svých představách o právních poměrech úřednictva tehdaž ještě neskonsolidovaných a nevyhraněných spíše ve zmatku přechodnosti většinou velmi neurčitých s to, věc správnými technicky právníckými výrazy vystihnouti. Tak hned, když propouštěcí dekret, jejž jí J. vydal, nadepsán jest »Dovolanka« a když se v něm vedle správného prohlášení, že »bývalá pošt-mistrová v F. paní B-ová se sproštuje dnešním dnem služby,« dodává se nesprávně, že se jí »uděluje dovolená až do rozhodnutí ředitelství pošt a telegrafů v Košicích,« neboť žádati od neprávnicka, by se správně právnícky vyjádřil, je žádati nemožné. Zřejmo je, že J. tím chtěl jen vyjádřiti, že ředitelství může ovšem rozhodnouti jinak a může jeho rozhodnutí buď schváliti a potvrditi nebo změnit, že tedy věc není jeho dekretem ještě konečně rozhodnuta a že, kdyby ředitelství rozhodlo opačně, bude žalobkyně v mezičase pouze na dovolené. Nemůže tedy žalobkyně z toho vyvozovati, že měla pouze dovolenou a že tedy zůstala ve službě. Nikoli: byla výslovně z úřadu sproštěna a to je rozhodující. Že ředitelství potom jinakrozhodlo, sama netvrdí, a již první soud konstatoval, že ředitelství propuštění její dle zprávy četnické schválilo, kteréž zjištění nebylo od ní v odvolání napadeno, naopak sama ještě v dovolání zdůrazňuje, že dovolená J-em jí udělená — tedy vyjádřené tím propuštění ze služby vyslovené s výhradou schválení ředitelství — ředitelstvím schválena byla. Totéž platí, když výnosem ředitelství v Košicích ze dne 18. března 1925 dána jí šestiměsíční výpověď ve smyslu služební smlouvy a přiznáno jí odchodné, z čehož žalobkyně vyvozuje vstup čsl. státu do služební smlouvy s ní ovšem i zde neprávem, neboť i ten výnos, výpověď a přiznání odchodného, má důvod jen v nesprávném rozpoznání právního stavu, který, jak z jiných sporů známo, nebyl ani ostatním ředitelstvím jasný. Jestliže ředitelství ve výnosu tom přiznalo žalobkyni nároku více, než ve skutečnosti měla — nemělať nároku ani na výpověď, ani na odchodné — nemůže z toho vyvozovati práva ještě další, která jí tam přiznána nebyla. Ve výnosu se nikterak

nepraví, že čsl. stát vstupuje ve smlouvu, kterou s bývalým uherským státem kdysi uzavřela, nýbrž podle motivu svého chtěl výnos poměr žalobkyně skoncovati, ježto žalobkyně, jak sama praví v žalobě, opětovně žádala ředitelství, by její dovolenou, která byla jen domnělá, že to J. ve svém dekretu tak nazval, přerušilo, jí službu opět nastoupiti nechalo a služební požitky jí vyplácelo, a zachovalo se ředitelství při tomto skoncování k ní velmi benevolentně, přiznavši jí výhody, na něž neměla práva. Žalobkyně staví se ovšem také na stanovisko, že když ředitelství jí dalo výpověď ve smyslu služební smlouvy (§ 13), poukázalo jí odchodné podle smlouvy a uvedlo dále, že by po dobu své absence z úřadu následkem své dovolené, t. j. po dobu nezastávání služebných výkonů měla by z požitků hradit substituční výlohy, poněvadž však tyto výlohy převyšují její požitky, že se zastavuje výplata jejích požitků po dobu absence a zbavuje se povinnosti náhrady substitučních výloh — dalo tím také konkludentně na jevo, že se staví na půdu její služební smlouvy a že tedy vstoupil čsl. stát do jejího služebního poměru a tedy že jí převzal. Ale předně předpis soukromého práva o konkludentním prohlášení vůle (§ 863 obč. zák.) dán jest jen pro smlouvy soukromoprávní a jiná soukromoprávní prohlášení, nikoli však pro akty úřední, které jsou vždy veřejnoprávními, když úřad, jako právě zde, vystupuje ve své funkci jako orgán veřejné správy, jako nositel imperia (jinak ovšem, kde vystupuje jako soukromoprávní podmět, na př. jako majitel statku nebo průmyslového podniku a činí jako takový smlouvu soukromoprávní, na př. kupní, nebo činí v poměrech takového soukromoprávního majetku svého jiná právní prohlášení), nýbrž každá veřejnoprávní dispozice úřadu musí býti výslovná a nelze ji tedy vyvozovati z činů směřujících ne k ní, nýbrž k opatřením jiným, takže při každé úřední emanaci veřejnoprávní může jíti jen o její výklad, jenž může býti ovšem buď extensivní nebo restriktivní, nikdy ale o otázku dispozice konkludentní. Než i kdyby se taková konkludentní dispozice připustila, nelze říci, že výnos ředitelství obsahoval konkludentní prohlášení, že čsl. stát vstupuje ve služební smlouvu žalobkyně na místo bývalého uherského eráru, nýbrž dle intence jeho je zřejmo, že chce pouze říci, že, i když se zaujme stanovisko pro žalobkyni nejpříznivější a vychází se tedy z předpokladu, jakoby žalobkyni i proti čsl. eráru příslušela práva smluvní, která měla proti eráru uherskému, nemá těch nároků, které si činí, zejména nároku na výplatu požitků, nýbrž jen ty nároky, které jí výnos přiznává, totiž na výpověď a odbytí, kdežto nároky na požitky jsou substitučními výlohami více než vyčerpány a tudíž kompensovány. Tím není nikterak řečeno, že se zmíněný předpoklad skutečně za daný uznává a že žalobkyně smluvní práva proti čsl. eráru má. To dokazuje nejen výnos sám, zdůrazňuje, že žalobkyně »už byla konání služebních výkonů pozbavena«, z čehož plyne, že se nezabavuje svého úřadu teprv touto tímto výnosem dávanou výpovědí, pokud se týče uplynutím výpovědní lhůty, nýbrž že platí původní sprostění úřadu, propuštění dekretem J-ovým, ale plyne to také z antecedencií, dle nichž, jak žalobkyně sama líčí, ředitelství i ministerstvo jí smluvní práva,

právo na nastoupení úřadu a spojené s tím pobírání služebních požitků o d p í r a l o, takže byla nucena stěžovati si až u nejvyššího správního soudu, který ji odkázal na tento proces. Zejména praví se ve zprávě ředitelství Košického ministerstva pošt a telegrafů ze dne 27. listopadu 1924, tedy z doby před výpovědí z 19. března 1925, o jejíž obsah jde, že se žalobkyně domáhá od 18. května 1922 znovu ustanovení v poštovních službách Čsl. republiky, že však žadatelka při převzetí poštovního úřadu v F. dne 12. července 1919 převzata nebyla, nýbrž J-ovi převzetím úřadu pověřenému prohlásila, že republika Čsl. nikdy nesloužila, že jí na to J. dal dovolenou, ale to neoprávněně, ježto jako smluvní zaměstnankyně neměla na ni nárok, a že přijala od 1. listopadu 1919 místo ve smaltovně jako úřednice a na službu v republice až do udaného dne 18. května 1922 nereflektovala, nýbrž až když se začaly vyplácet služební doplatky. Ředitelství v této zprávě, předkládajíc její ž á d o s t z a z n o v u p ř i j e t í, n a v r h l o, b y ž á d o s t t a b y l a z a m í t n u t a, ale žádalo za souhlas, aby jí mohlo poukázati smluvní odbytné, když prohlásí poměr svůj dnem 12. července 1919 za řádně rozvázaný. Jak vidno, má tu ředitelství správný právní názor, že žalobkyně žádných práv nemá, nicméně technicky nesprávně mluví o »znovuustanovení« neb »znovupřijetí« místo o převzetí, ježto žalobkyně nikdy ještě v čsl. službách nebyla, a rovněž nesprávně nazývá to, co jí dobrovolně, bude-li ministerstvo souhlasiti, dáti chce »smluvním odbytným« místo darem z milosti. Na to ministerstvo výnosem ze dne 21. prosince 1924, čís. 73.107/III.-1924 příl. 4 b) ředitelství odpovědělo, že »žádosti bývalé u h e r s k é smluvní poštmistrové Frídy B-ové o p ř e v z e t í do čsl. poštovních služeb nevyhovuje«, což teprv bylo vše právnicky správně vyjádřeno, neboť vskutku šlo o to, zda uherská zřízenkyně má býti převzata do služeb. Ministerstvo dodalo, že nemá námitek, by ředitelství podle svého návrhu upravilo »rozvázání jejího služebního poměru«, což ovšem zase je výraz technicky nesprávný, když žalobkyně v žádném služebním poměru k čsl. státu nebyla a nemohl tedy poměr takový také býti »rozvazován«, nýbrž správně toliko žádost za převzetí býti vyřízena. Vidno, že takové poklesky juristické řeči nemohou zakládati pro žalobkyni práva. Ředitelství potom výnosem z 30. ledna 1925 žalobkyni tento zamítavý výnos ministerstva sdělilo s tím, že jí dá »výmínečně« (což chce říci, že nemá k tomu právního závazku a že by to tedy učiniti nemusilo a když to činí, že to jen pro tento případ, pro osobu žalobkyně, pro jiné však že to platiti nebude) »smluvné odbytné« 4976 Kč pod podmínkou, podepíše-li prohlášení, že její služební poměr je dnem 12. července 1919 řádně rozvázan, což ovšem zase nesprávně vyjadřuje myšlenku, ze které výnos vychází, že má žalobkyně uznat, že převzata nebyla a že nebude činiti nároky na čsl. erár, neboli úmyslem bylo se žalobkyní, ač žádných práv neměla, naložiti přece milosrdně. Když pak proti tomuto rozhodnutí ministerstva podala stížnost k nejvyššímu správnímu soudu a tento ji usnesením ze dne 1. prosince 1925 odmítl, vydalo ředitelství výnos ze dne 19. března 1925, kterým svůj humaní úmysl proti žalobkyni uskutečnilo. Ať je tam tedy jakkoli pro její stanovisko příznivě vyjádřeno, nemělo

to nikdy účel, všechny dřívější úřední výnosy, v nichž se nároky její neuznávaly a odpíraly, zvrátiti a nyní, když při svou ve správní cestě ztratila, naopak je uznati, neboť to by odporovalo všemu rozumnému úřednímu postupu. Konečně žádný úřad nebyl oprávněn, žalobkyni převzítí, protože by byl porušil zákon, který převzetí dovoloval jen, kdyby byla slib věrnosti republice složila, což se nestalo, jak shora dolíčeno. Není ani třeba rozbíratí teprve otázku, zda by takové zřejmě protizákonné přijetí bylo platné, stačí poukázati k tomu, že žádnému úřadu nelze imputovati úmysl, jednati proti zákonu, a tedy ani ředitelství při vydávání hořejšího výnosu, z něhož žalobkyně převzetí (vstup do služební její smlouvy) se strany čsl. eráru dovozuje.

Čís. 7248.

Novela o právu manželském (zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.).

Rozluka pro hluboký rozvrat manželství může býti povolena i tehdy, když nemá žádný manžel viny na rozvratu, zejména i když žalovaný manžel jest úplně bez viny, jen když se neukáže, že žalobce má vinu právě převážnou. Otázku, zda tu jde o převážnou vinu žalobcovu na rozvratu, musí si soud zodpověděti dříve, než přikročí k rozhodnutí o rozluce. Na rozvratu mohou býti vinny (spoluvinny) také poměry nebo třetí osoby. Z návrhu žalobního, by manželství bylo rozloučeno z výhradné viny žalovaného manžela, nelze dovozovati zamítnutí žaloby, když se žalovanému neprokázala žádná vina.

(Rozh. ze dne 16. srpna 1927, Rv I 2036/26.)

Žalobu manžela proti manželce o rozluku manželství z viny žalované pro hluboký rozvrat manželství oba nižší soudy zamítly. Nejvyšší soud uznal právem, že se manželství stran rozlučuje, a vyslovil, že na rozluce není vinna žádná strana.

Důvody:

Podle § 13 písm. h) zák. rozl. lze žádati o rozluku pro rozvrat manželství, ale nelze rozluku vysloviti k žalobě manžela, jenž je rozvratem převážně vinen. Z toho vidno, že zde v této míře otázka viny náleží k důvodu rozlukovému, a to tak, že důvod rozluky jest tu jen tenkrát, když žalobce na rozvratu není vinen převážně. Nejde tu tedy o otázku viny ve smyslu § 11 říz. ve věcech manž., podle kterého soud, vysloví-li rozluku, musí také uznati, zda ta nebo ona strana je na rozluce vinna či obě, nebo žádná, neboť tu otázka viny nastává teprv po rozhodnutí, že rozluka místo má, kdežto otázka viny ve smyslu § 13 písm. h) rozl. zák. předchází rozhodnutí o rozluce, ježto důvod rozluky a tedy výrok o rozluce od ní závisí a soud musí si tudíž otázku převážné viny na rozvratu, zda tu jest či není, zodpověděti dřív, než přikročí k rozhodnutí o roz-